

Debrecen 1869
67-73. n. sz.
a h. sz.

53, 54. n. sz.
kieg. sz.

1869.

21. szám.

Csütörtök, július 29.

Előfizetési árak:

Helyben

Félévre 6 frt.

Három hóra 3 „

Postán küldve:

Félévre 7 frt.

3 hóra 3 „, 50 kr.

Egyes szám

10 kr.

DEBRECZEN

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Előfizetési pénz s minden közlemény Főpiacz Vecseyház földsz. sz. a szerkesztőséghez bérmentve küldendők.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.

Terjedelmes és többszöri hirdetés alkuszertint

Nyitási: 15 kr. soronként.

Bélyegdíj:

minden bejelentésért külön 30 kr.

Előfizethetni helyben: **Telegdi K. Lajos** és **Csáthy Károly** könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. Együtt a postahivatalok útján.

Debreczen, július 29.

○) II. Józsefet mint uralkodót senkinek sem jut eszébe dicsérni, mert a törvény és alkotmány mellőzésével viitt önkényuralom mint természetellenes, mint a dolgok rendes folyását erőszakoló rendszer, sohasem állíthat elő oly állandó intézményeket, mint a népek gondolkozásmódját, szokásait és törvényes intézményeit, kellőleg méltató alkotmányos kormányzat. Ugy hogy bármily kiváló észtehetségű ember üljön is a trónon, ki egyéni nézeteit erővel akarja keresztülhajtani, korántsem fog nemzetének s az emberiségnek felényit sem használhatni, mint ha nézeteit törvényes uton igyekezett volna érvényesíteni.

Midőn II. József Magyarországon hivatalos nyelvtől a németet rendelte, egyebek közt, a szabolcsmegyei rendek, ama nézettől áthatva, büszkén írták fel a fejedelmek, hogy nem a népek milliói vannak a fejedelmért teremtvé, hanem a fejedelem van a népek javáért a trónra állítva.

Sem okunk, sem kedvünk nem lehet tehát, hogy a történelem adatai ellenében, II. Józsefet, mint uralkodót dicséretekkel halmozzuk el; hanem másfelől el kell ismernünk a historia tanítása nyomán, hogy ő mint ember szép észtehetséggel, erős akarattal és korát megelőzőtt s z a b a d e l v ü gondolkozással volt felruházva.

Szabadelvi gondolkozására nézve csak azon tényt említtük fel, hogy az uralkodása alatti országokban 624 kolostort eltörlött, a melyekben 20,000 barát és apáca élt tétlenül, nagy és sokba kerülő kényelemmel; mely 624 klastromból magyarországi volt 134, 1209 pappal és apácával, s 275 szerzetessel. A megszüntetett zárdák jövedelmeit a nevelésügyi alaphoz csatolta; hogy mily dus jövedelemforrásul szolgáltak ezek a nevelésügyre nézve, megítéljük csak abból is, hogy csak 6 benediktinus zárda eltörlése folytán 118,543 frt évi jövedelemmel növekedett a nevelési alap. —

Az ember önmagában gondolatva, semmi nagyszerű előállítására nem volna képes; a társulási ösztön egyszerre születik vele; az erők egyesítése szül nagy eredményeket, ugy a szellemi, mint az anyagi világban.

De társulni csak nemes, jó, emberi célokra lehet észszerűen.

Társaságba állani oly célok kivételére, melyek az ember természetével, az emberiség rendeltetésével ellenkeznek, sem tételes, sem észjogi törvények szerint nem volna szabad.

Társulni tehát oly célokra, mint a zárdák áldozatai szoktak; társulni arra, hogy a szegénység, szüziesség és vakengedelmesség szabályainak megtartására esküvel is legyeknek kötelezettek az emberek; társulni arra,

hogy olyan fogadásokat tartsanak meg, melyek az emberi természettel és a társadalom rendeltetésével tökéletes ellentétben állanak, ilyenekre állani társaságba: annyi, mint megtagadni az emberi természetet, megsemmisíteni az emberben az embert; vagy öntudatosan ámitani magát és a világot azon ürügy alatt, hogy a megtarthatlan szabályokat is megtartják a társulat tagjai; vagy ördögjégés, vagy gonosz szándék kívántatik ahhoz, hogy az ily fogadalmakra ajánlkozzanak, esküdjének az emberek; mert arra, hogy a gyermek szülétől, a barát barátjától, a testvér a testvértől, a szív a szeretettől és szerelemtől, az ember az emberi társaságtól, a világi élettől önként és örökre elválják, — ember józan észszel nem vállalkozhatik.

Másfelől a társadalom sem engedheti meg, hogy nememberi célokra vállalkozzanak tagjai; hogy oly intézmények keletkezzenek, melyekben az emberek a butaság, ámitás, a tnyaság bünei látrehozására, terjesztésére irányozzák egész életük folyását.

A krakkói apáca esete egy példa, mely legközelebb nyilvánosság elé került, és az is undorral tölti el az emberiséget; *)hány száz hasonló eset lehet, mely nem jön világosságra; hány ily áldozata lehet az emberiségnek; hány munkás kéz vész így el, mely a társadalomtól elvonatik; s mi tömörnek vagonpazarlás az, mely a babona, szemfényvesztés, a sötétség terjesztésére fordítatván, az állam és emberiség céljaitól elröbaltatik.?!

Az első alapítók az ember tanítása és növelése szempontjából hozták létre azon intézeteket, melyek a papi önző célok elérése végett megszenteltelenítették; az első alapítók céljai elérhetlenek; következképpen ezen az emberiséget, a felvilágosodást veszélylyel fenyegető intézetek vagyonait, mint eredetileg tanításra és nevelésre adományozottakat vissza kell terelni eredeti rendeltetésére; az embert vissza kell adni az embernek, a társadalom tagjait meg kell menteni a társadalomnak; a zárdákat el kell törölni; II. Józsefnek az embernek példáját követni kell az emberiség javára!

Ujdonságok.

— A kis bikaféle sörházi helyiségek nehány nap óta ismét igen nagy látogatottságnak kezdenek örvendeni, mi nem csoda, mert az új személyzet a kiszolgáltatásban gyors, pontos, előzékeny, s Fehér ur pedig a kitünő jószágú hűtött serről s a páratlan olesó ételekről közmegeledésre gondoskodik.

— A czegléduteci temetőbe, mint ahová a legtöbbben temetkeznek valódi kin volt már a megromlott kis czeglédutczai fa-

*) Alább, a „Különfélék“ közt, közlünk 1782-ből egy hasonló esetet Fessler Magyarország történetírója után.

burkolaton haladni a gyászmenetnek. A bajon most segítve lesz, mert azon burkolat épen most vétetett megújítás alá.

— Csapóutczán a 610. sz. a. háznak az utcái kerítés mellett levő kutja beomlott, s az utcái járda egy része is beleszakadt. Ez több napig gátolta a járáskelést; a kapitányi hivatal azt ma, az illető mulasztással terhelt tulajdonos költségére csináltatta meg.

— A Balla Gergelyféle ügyben a biharmegyei törvényszék megkeresése folytán több tanu tegnap hallgattatott ki.

— Nagyváradon ma este a színházban a „Szép Helena“ adatik. Ujdonságunk már régi, de bizony a mi közönségünk romlatlan izlésével aligha találkozónék annak színházunkbani adatása.

— A kertészeti egyesület f. hó 31-én az egyesületi csarnokban délután 4 órakor választmányi ülést fog tartani.

— A kereskedelmi ifjak önképző egyesületének közgyűléséről szólott tudósításunkból a választmányi tagok névsorából kimaradt Tikos István neve, mit is ezennel utólagosan közlünk.

— Emberbaráti kérelem és felhívás. Egy családanya öt neveletlen gyermekkel a legnagyobb nyomorban minden segélyre való kilátás nélkül szenved a legsanyarubb anyagi szükségletet, s mi mig egyfelől a szerencsétlen szűköldő családot a nőegylet felé ajánljuk, más felől felhívjuk az emberbarátokat, hogy ez önhibáján kívül nyomorra jutott anyán és gyermekeken, áldozatfillérekkel segítsenek. A szegény család a miklós utcái Hanke féle házban lakik.

— Balázs Kálmán jeles zenészkünk egy új négyest szerzett, s azt az aug. 1-én tartandó dalegyleti táncmulatság alkalmával fogja bemutatni.

□ A szerbtövis kiirtása mint tegnap is irtuk erőlyesen folyik városunk határán; de mivel arról győződünk meg, hogy a szomszéd határokon e tövisek irtására semmi gond nem fordítatik: a munka kívánt sikerre nem vezet. — Az illető miniszterium az ilyen hanyag városi testületekre ha nagyobb gondot s kevesebb elnézést fordítana: a siker biztosabb lenne.

□ A városkörüli majorsági földek vevők részére kötelezvényileg oly kikötéssel adattak el, hogy a tulajdonosok földeiket körül árkolatni és élőfákkal körülülteteni fogják; — ellenesetben 50 frtig terjedő bírság fog tőlük hatóságilag bevéttetni. — Nem egy eset van reá, hogy a földtulajdonosok nem csak árkot, hanem egyetlen fát sem ültetvényeztek 4—5 év óta! A kötelezettség tehát csak papiron van meg; jó lenne utánanézni, hogy a kötelezettségek nem teljesítők arra szorittassanak; s eddigi hanyagságunkért, jótékony célra megveendő büntetések alkal-

maztassanak ellenökben. — Kinek teendői közé tartozik az ilyenekre felügyelet? Ha nics meghatározva: határozza meg a tanács, melynek jogkörébe tartozik a város összes ügyei feletti intézkedés, legalább kezdeményezőleg.

— A „Hon“-nak, budai tudósítás folytán, közöltt azon ujdonságára nézve, hogy a huszárezredek kerete 2 tiszt, 8 legény 10 lóval, állomás helyeikre, jelesen a többi közt Debreczenbe is megérkezett volna, — hiteles helyről vett értesítés folytán tudatjuk, hogy Debreczenben ugyan erről még mit sem tudni; — a jelzett huszárok még meg nem érkeztek.

— Örömmel tudatjuk, hogy a lapunk 7-ik számában, a bejegyző felmérése tárgyában tett felszólamlásnak a tanács fogantatott kívánt szerezni. Jelesen új felmérési terv készített, mely szerint minden minőségű használható és használhatlan területek kellően kitüntetendők lesznek. Új pályázati határidő tüzetett ki augusztus végére, miről az eddig pályázók is értesítettni fognak.

— M e g h a l t a k : Jul. 15. közkórházban Molnár Istv. földmives 75 év. sorv. hasmenés, jul. 26. vargaut. Bihari Ferencz nő Kapros Mária asz. 46 év. sorvadás. jul. 27. hatvanut. Szücs Mihály l. Zsuzs. 5 het. bélsorvadás, Nagy Bálint l. Sarolta 4 hón. aszkór, váradut. Nagy János l. Róza 7 nap. bélob., csapóut. Szücs János f. János 1/4 év. bélob., czeglédut. Fábián István timár 41 év. tüdőszélhűdés, jul. 28. csapóut. Madarasi Ist. l. Mária 1 év. bélsorvadás, czeglédut. Zagyva Mihály f. Gábor 5 hón. senyv.

Fővárosi értesítő.

** Nagyobb történelmi festményekre pályázatot hirdet b. Eötvös József kultusminister három pályadíjjal.

Az 1870-ik évi pályázatra a meghallgatott bizottmány javaslata szerint, következő tárgyak kívántatnak:

1. Kun László a morva mezei diadal után szövetségesének habsburgi Rudolf német császárnak átadja az elfogott cseh királyfit.
2. István király lovagá avatása Wenzelin által, a Kupa ellen vívott parkányi esata előtt.
3. Betlen Gábor tudósai körében.
4. Sz. István magára veszi a sz. keresztiséget.
5. Nagy Lajos vízsegrádi udvarában fogadja a külsországi fejedelmek tisztelgését.

Ezen tárgyakra pályázhatnak minden magyarországbán lakó, vagy külföldön tartózkodó hazai festészek.

Az első pályadíj 100 arany, másik kettő külön külön 50 arany.

T Á R C Z A.

Emlékeztető láda. *)

Melyet apr. 16-kán 1806-ik évben a nagy-templom tornyának napkeleti szegletében ntsz Szöke Ferencz ur háza f. 1850-ben. Ésk. Barta István háza felől tettek be egy üvegbe.

Ide tevődik emlékeztetnek okáért ez az írás oly véggel, hogyha valamikor, sok századok múlva, ez a templom, vagy erőszak által elpusztítottatnék, (a mitől a gondviselő jó isten ezt kegyelmesen őrizze meg) vagy az idő, és régiség által megemésztetnék, akkor ennek eredetét, és az ekklesiának mostani állapotát ebből tudhassa meg a maradék.

1-ször. Ezen a helyen állott ezelőtt egy templom, a mely nagy-templomnak, és a reformatio előtt szent András templomának nevezetett; mikor épült tudni nem lehet, hanem az fel van jegyezve róla, hogy már az 12-iki században egyszer leégett. A város népe 1532-ben reformátá vallást vévén be, lett a templom reformátusok templomává, de 1564-ben szeptember 4-kén tűz támadván a városnak déli részén, azután pedig harmadnapra ismét tűz támadván a város északi részén, ekkor a templom is leégett, és az akkori mostoha idők miatt, egész 60 esztendeig állott a templom fala pusztán; a midőn aztán erdélyi fejedelem Betlen Gábor azt négy évek alatt meg-

*) Érdekesnek tartjuk ezen sokak előtt nem ismert emlékiratot, a helyi érdekekre való tekintetből, közlenni. A szerk.

A pályázni kívánó művészek pályaműveikhez csatolandó leveleikben nevüket, lakhelyöket, s szinvárlatuk nagyban kivételére vonatkozó szándékaikat (vajon falfestményre, vagy olajban kivitelre tervezték-e?) szabatosan kijelentsék; a pályaműveket és leveleket pedig jövő 1870 apr. hó 30-ig mint a beküldés záros határánapjáig Budára a vallás és közoktatásügyi ministeriumhoz czimezve küldjék be.

Pesti röppentyők.

(Julius 26-án.)

Pálffy Albert napnyugoti lapja nagyon elhajtja a sulykót. Azt mondja, hogy mint Pestmegyében Nyáry, ugy uralkodik Biharban Tisza s Komáromban Ghiczy. A bérlapoknak szokása — s ez lélektani következetesség, — hogy mindig saját énjükből indulnak ki s a nagy és magasztos iránt teljesen eltempult érzékkel bírván, azt föl-fogni sem képesek, s nem tudják magokkal elhíttetni, hogy oly tekintélyes megyék, mint az általa említettek, személyt soha nem bálványoznak, sőt azt csak addig tisztelik, míg az az általuk vallott elvet képviseli.

No de nem lehet csodálkozni ily balga állítások fölött, minők az „Esti Lap“-éi, mert hiszen más az mikor az ember pénzért kénytelen tánczolni a hogy a taktust verik, más megint, mikor az ember saját jövedvéből huzatja a talpa alá! ...

„Ugyanez a bérlap azt kérdi fitymálva:“ micsoda tulajdonkép az a hirhedtté vált vármegyeistenség (?)?

Nem tudjuk ez új elnevezést, mely a tudós akademia szótárában alig foglal helyet, melyik bakhuszártól sajátítá el czikkező, de ha csak egy ujnyi vastag magyar históriát olvasott át, melyen t. i. a bérencez cenzorok rohadt lehelete nem vonult át, annyit mégis tudhatna, hogy ha az általa gunyolt vármegyeistenség elvész a megyék, a kormányi műveletek ellen századokon át ellenzék nem képeznek, aligha irhatna most czikkező, Hunniának ősi szép nyelvén! ...

Külfönlék.

(—) A krakkói apácza esete nem egyedül áll. Fessler, ki Magyarország történetét 10 nagy kötetben s szabad szellemben megírta, beszél el hasonló esetet, 1782-ből, amit közvetlen tapasztalataiból merített, — mivel ő Bécsben a capucinusrend tagja volt, később azonban, tán az alábbi esetből merített undora folytán is, vallását s hazáját is elhagyta.

Egy éjjel — ugymond — 11 óra tájban, felköltött egyik szerzetes; vegye fel ön keresztjét s kövessen engemet; szólt; hová? kérdém; a hová vezetem — folytató. Mit kell tennem? — Majd megmondom ott. — Mig nem tudom, hová s miért, nem megyek. — A gvardián a szent engedelmesség alapján megparancsolta, hogy kövessen ön, a

épitette, a mint az ide sub a. rekesztett írásokból, melyek a templom falain voltak, ki tetszik, attól fogva volt ez a templom az itt virágzó Ref. Ekklesiának főtemploma, és a sok tűzi veszedelmekben épen maradt; hanem 1802-ben június 11-kén délben kispéterfia utcában a lóvásár végén tűz támadván, Péterfiának, Darabos, és Meszter utcának egyrészt, és egész Hatvan, kis Uj, n. Uj és Német utcákat megemésztette, a mikor ez a templom is két tornyaival, és a collegiummal együtt hamuvá lett. Ez a tűz a templomnak, kivált a hozzá ragasztott toronynak falait ugy megromgálta, hogy azokat, többé meghagyni nem lehetett, hanem le kellett földig rontani.

1638-ik esztendőben öregbik Rákóczi György erdélyi fejedelem ajándékozott az Ekklesiának egy nagy, mint egy 50 mázsás harangot, ennek kedvéért építettet az Ekklesia 1642-ben egy tornyot, a templom kerítésének dél és nyugotra néző szegletére, mely mivel be nem volt vakolva, veres toronynak nevezetett, most ez is elromlott: a nagy harang pedig el nem olvadt ugyan, de alig ha újra nem kell öntetni, mert a tűz megváltoztatta a hangját s a toronyból történt földre esése által meg is repedt.

Hozzá kezdett az Ekklesia az új templom építéséhez 1805-ben, ugy, hogy az előbbi n. templom fundamentumát meg hagyta, ezt a változást tévén rajta, hogy a nap nyugoti végét, melyen ez előtt egy torony állott, megkerékítette, a másik végének formájára; dél felől pedig, hozzá toldotta azt a részt, a mely a piacra néz, és a két tornyokat két felől e mellé építette. Milyen volt az előbbi templom formája az ide tett B. fundamentom rajzából megtetszik. — Ugyan ezen helyen volt már

hová én vezetem. — Mihelyt a szent engedelmességi fogadalomról van szó, tenni kell feltétlenül azt, amit parancsolnak; a megtagadás föbenjáró bűnnek vétetik. — Reszketve vettem kezembe a keresztet és követém a szerzetest, — folytatja Fessler, — ki égő lámpával ment előttem.

Egy barátom szobájához érve, hirtelen beléptem, felköltöttem s fülbe sugtam, latinul: engemet visznek, isten tudja hová, ha holnap meg nem jelenek, tudasd a tanintézet elnökével.

Utunk a konyhába vitt, ebből pár folyosón át egy kamrába, melynek kinyitása után szólt a szerzetes hozzám: hét lépcsővel lejjebb! Megrebbentem; bizonyosnak tetszett előttem, hogy nem látom többé a napvilágot. Hosszu, keskeny folyosón mentünk, melyen én jobbról, közepében egy kis oltárt, balról reteszekkel elzárt ajtókat pillanték meg; vezetém egy ajtót kinyitott, s szólt: ott fekszik egy haldokló, Nikomedes testvér, azt áldja meg ön; én itt maradok; ha meghal ö, szólítson ön engemet. — Ott fektűt előttem szalmaszákon egy igen nyúlánk ősz, elrongyolott ruhában, gyajju takaró alatt; — sipka fedte ősz fejét, hófehér szakállá övig ért; a fekhely mögött rozsz ócska szalmaszék, ócska piszkos asztal, ezen egy égő lámpa; néhány szót szóltam a haldoklóhoz; ő elveszté már szavát, azonban jelt adott, hogy megért engemet; gyónásról szó sem lehetett. Három óra tájban, egy óranegyednyi nehéz küzdelem után kimult. Mielőtt a szerzetest oda szólítám, megnéztem a börtönt jól; mert a kimultnak hullájánál megesküdtem, hogy ezen iszonyu dolgot bejelentem a császárnak. Szólításomra belépett a szerzetes, s én a leghidegebb, legközönyösebb hangon mondtam: Nikomedes testvér kimult; legyen áldott, viszonzá ép oly hidegen, vezetém. Meddig volt ő itt — kérdém; 52 évig, felelé. — Hibáért eléggé meglakolt. — Igen, igen; azalatt sohasem volt beteg; csak tegnap este, midőn korsójába vizet vittem, s élelmi szeret eleibe tettem, ütötte meg a guta. — Mire való azon oltár ott a folyosón, „ott egy pater minden szent napon az orozslánoknak olvas misét, s az uri szent vacsorát nyújtja nekik. Lásza ön, itt minden ajtón van egy kis nyílás, a mely felnyitják; ezen át végézik gyónásukat, hallgatják a misét és fogadják el az ur szent testét.“ — „Hát aztán több ilyen orozslán van?“ — „Még négy darab van, két pap és két laicus testvér, kikre ügyelnem kell.“ — „Mióta vannak azok itt?“ — „Az egyik 50, a másik 42, a harmadik 15 s a negyedik 9 év óta.“ — „És miért?“ — „Azt mi nem tudjuk.“ — „Mért hívják őket orozslánoknak?“ — „Mert nekem Oroszlánörzö (Löwenwärter) a nevem.“

Nem tartottam tanácsosnak több kérdést intézni hozzá. Kértem, hogy világítson előttem, mig szobámba megyek, s nyugodtan gondolkodni kezdtem, hogy mi lesz most már a teendő. Febr. 24-én a császárhoz névalírásommal ellátott sürgős jelentést tettem. Egy bizalmas barátom által eljutott az a császár kezéhez, a nyilvános kihallgatás alkalmával. Halljuk most, hogy mi lett következése.

„Egész váratlanul egy császári küldötséget jelent meg a klastromban, élén Hägelin kormány-

ezelőtt más templom, a melynek fundamentomi most is meg vannak a földben, és a melyből kikerült kövek, a most elromlott toronynak, és templomnak falaiban voltak rakva.

2-szor. Az itt most isten kegyelmességéből virágzó ref. Ekklesia áll mintegy 27,000 lélekből, vagy on a városban római catholica Ekklesia is, a mely mintegy 900 lélekből áll; az itt hasonlóan virágzó ref. collegiumban lakó, és tanuló deákok száma 500, az apróbb rendű tanulóké 1550.

Az Ekklesiának külső és belső előjárói ezek: főbíró Szombati István; senatorok Vadász László, Domokos Imre, Simonfy Sámuel, a ki egyszerűsmind az Ekklesia curatora, Bösörményi Pál, Dömsödy Sámuel, Tikos István, Sárai Szabó István, Margitai György urak; notáriusok Komáromi György, Kaszonyi János, Koss József, Komáromi Mihály; fiskálisok, Rakovszky Dániel és ifjabb Tikos István, expeditor és registrator Mihályházi V. Sámuel, esküdtek, Szöke Ferencz, Czuczka László stb. (itt meg van írva az egész communis névsorozatja, ugy a cancellaria individumai és a sáfár.) Predikátorok Benedek Mihály, superintendentialis notarius, Gáál Andr., tractualis esperest Diószegi Sámuel tractualis notarius, Földvári József tractualis assessor. Professorok, Szilágyi Gábor theologiának, Széplaki Pál juris doctor, Budai Esaiás philozofia doctor, historiának és litteraturának Sárvári Pál, filosof. mathesis és a napkeleti nyelv doctora Ercey Dániel a filosofianak professorai. Ekklesiái kántorok Kisári András és Székely József; vannak még 10 leány tanítók kiknek kezek alatt 1014 leány növendékek tanulnak.

(Vége köv.)

Debrece 1869

67-73. n. sz.

ahis.

53, 54. n. sz.

kieg. hól

tanácsossal. — A gvardián előhivatván, kérdezték tőle, hogy mire vannak a zárdabeli foglyok szabai. Fogoly-szobák nincsenek, mondá, csupán javító cellák vannak, melyekbe a makacs papok néhány napra záratnak be. Általa vezetett, a többi cellák sorjában egy olyanhoz jutottak, a mely a többi celláktól ablakai vasrácsozata által különbözött.

— Hägelin ezzel meg nem elégedve, még egyszer kérdezte a császár nevében, hogy lelkiismeretére mondja meg, nincs-e más börtön a klostromban, s a gvardián háromszor nemmel felelt. „Vezessen a konyhába,” mondá Hägelin, s minden ellenkezés dacára elől kellett menni a gvardiánnak. — A konyhában a bizottság mindjárt a mosósobának fordult és ebből tovább haladt. A mint a kis ajtót fel kellett nyitni, a gvardián majd ájulásba esett. A „locus delicti” fel volt fedezve, annak leírása jegyzőkönyvbe vétetett s a foglyok a bizottság által az étterembe vezetettek. Itt aztán a bizottság egyedül maradt a szerencsétlenekkel, — hogy azokat kihallgassa. A kihallgatásból kitűnt, hárman, Florentianus és Paternus atyák s Nemesianus laicus testvér tökéletes örült állapotba jutottak. Ekkor az oroszlanörző előhivatott, hogy a foglyok helyett feleleteket adjon. Vallomásaiból kitűnt, hogy Nemesianus, novitiatusi tanító mestere azon oktatása által, hogy minden emberben istent kell szeretnie és imádnia, kezdetben azon rajongásba és később szelid önjungésbe esett, hogy otthon és az utcán minden ember előtt térdre hullott, s azok áldását kérte. — És e miatt zárták be a szegény eszelést. — 71 éves volt s 21 éves korában záratott el, s 50 évig volt fogva. — Florentianus atya a porkoláb állítása szerint valami szörnyű vétet követett el. A gvardiánt, ki őt többször szidalmazta, kétszer pofon ütötte, s e miatt a 73 éves szerencsétlen már 42 éve, hogy elzárva van. Paternus a gvardián engedélye nélkül többször eltávozott a klostromból, látogatásokat tenni, de azért mindig a rendes időben haza jött. — De ezen önkényű kijárást nem akarták neki megengedni, s miután arról lemondani nem tudott, 50 évéből már 15-öt a fogságban töltött. Miután a két utolsó fogoly eszének teljes birtokában volt, a porkoláb által elbocsátott. Barnabás laicus testvér vallomása szerint ő bécsi kereskedőség volt, s bele szeretett főnöke leányába, — de a ki vonatkozott a leányt hozzá nőül adni. A szerelmes ifjú kétségbeesésből capucinus barátta lett. A próbaév alatt a kereskedő meghalt, s az árván maradt leány irt kedvesének, hogy lépjen ki, vegye el őt nőül, s tegye boldoggá. A novitiatusi tanítója a levelet elsikasztotta, Barnabás tudatlanságában föloldhatlan kapcsolattal kötötte magát e szeszethez. Nem sokára a leány meglátja őt a misénél szolgálni, int neki, hogy keresse, s elbeszéli hogy mi történt, s hűlensége miatt szemrehányásokkal halmozta el. A szegény barát semmiről sem tudott semmit, s kétségbeesve a gvardiánhoz szalad, s az olvasót és a rend szabályait annak lába elibe veti, s kinyilatkozta, hogy nem imádkozik többet, se nem gyón s minden áron kilép. A gvardián tüstént becsukkatta s e 38 éves egyén már 9 évig ült.

Thuribius atya Wieland, Gellert és Rabenes munkáit nagy előszeretettel olvastatta, s ezeket rendre megszerezte magának.

A gvardián ezeket mint tiltott eretnek könyveket elvette tőle. De ő még egyszer megtudta azokat szerezni magának s a gvardián másodszer is elkobozta a könyveket. A harmadik elkobzásnál összekapott a gvardiánnal, s megütötte azt. Thuribius erre egy félreeső cellába záratott, s valahányszor a gvardián boszus volt, a könyvtárba vezetett, és ott egy nagy asztalra lefektették s a gvardián sajátkezűleg botolta meg. A szegény ember egy éven át 600 ütésnél is többet kapott, míg végre egy Florentinus nevű barát megfenyegette a gvardiánt, hogy ha meg nem szünteti kegyetlenkedéseit, felsőhelyen jelentést fog arról tenni. Thuribius erre Bécs-Ujhelyből, hol ez történt, Bécsbe hozott, s itt börtönbe vetetett. Ez még csak 5 hónapja, és 10 napja hogy be volt zárva.

A provincialis és gvardián az erre felhatalmazott bizottság által hivataluktól felfüggesztettek, a zárda kormányzása a vicariusra bízott, s az őt szerencsétlen a misericordiánusokhoz adta, az őt ápolás végett. Ugyanezen napon ily célból az egész császárság minden klostorában felsőbb rendeltre szigorú vizsgálat tartatott.

— A krakkói apáca esetéről, a „Presse” egy krakkói levélben újabb érdekes adatot hoz. Mint tudjuk, a törvényszék részéről a megindított nyomozást névtelen feljelentés eredményezte. A közönség kutatta, s találgatta, hogy ki lehetett azon emberbarát, a ki ily szörnyű, 21 év óta őrzött titkot elárult. A följelentő — mint most már köztudomású, egy Gonsierowsky nevezetű egyén, ki magamagát följelentette, mint ama

névtelen följelentő levél íróját, s a ki törvényszékileg kihallgattatott.

Gonsierowsky e titoknak következő módon jutott tudomására. Egy karmelita szerzetes — pater Lewkowicz — hosszú időn át gyónatója volt a krakkói karmelita kolostornak. Kedélybetegséget lehetett észrevenni rajta rég óta, s egy idő óta elhagyta Krakkót, Trzebinába ment, a hol egyszer ittas állapotban az ottani plébánosnak följelenté e titkot. A trzebinai plébános rokonát, a Krakkóban lakó említett Gonsierowskyt értesítette erről, s miután ez, az adatok hiányosságánál fogva nem mert nyitni fellépni — s mert plébános rokona által talán nem is volt megbízva, ezzel — tanácsosabbnak tartotta, ha névtelenül teszi a följelentést. Ennek alapján indított meg a vizsgálat.

Hanem a mi most következik, az meglepően érdekes. Alig indítottatott ugyanis meg a vizsgálat, alig került napfényre a krakkói zárdában rejtegetett bűntény, f. hó 25-én éjjel pater Lewkowicz, a kinek folytán a titok tudomásra jutott Czernában, Krzenowicz mellett — meghalt!

Ugy látszik tehát, hogy a bűntény még nem ért véget, s hogy az az institutio, mely beháloz minden országot, melynek kivetett tőre elől a kiszemelt áldozat alig bir megmenekülni, s melynek fölülve, hogy a cél szentesíti az eszközt — meg tudja övni érdekeit. Az összefüggést különben, mely a krakkói eset, s a hajdani gyónató rögtön halála között meglepő, — a gyors és szigorú vizsgálat fogná kideríteni. S ha az összefüggés csakugyan való, az apácák is elmondhatnák, hogy — Ez a dög épen alkalmas időben halt meg!

Nem mulasztjuk meg el, hogy az olvasót ne figyelmeztessük Ubrik Borbála azon szavaira, melyeket a jelenlegi gyónatótálya látásakor kiejtett, s egész magatartására e pappal szemben. Mig a főnököt, s társai közül egyiket sem illette oly aljas kifejezésekkel mint a mostani gyónatót. Gyűlölete, utálatá ellene határt nem ismert. S ha még hozzátesszük, hogy az épen elhunyt gyónató elődje volt a mostani gyónatónak, réá találunk kulcsára azon viszonyoknak, mely a kolostorokban mindennapi.

— A kórházat, melyben Ubrik Borbála el van helyezve, mindennap roppant embertömeg környezi. Valamennyien látni akarnák a szerencsétlent. A nép legalsóbb rétegeiből a legfelsőbb körökig mindnyájan rokonszenvet tanúsítanak iránta. — De a szerencsétlennek nyugalomra van szüksége, s így nem bocsátanak be hozzá senkit. A beteget a szürke nének ápolják — de a törvényszéki orvosok szoros felügyelete alatt, a kikben a nép bizik. Ubrik B. állapota az első napokban aggodalmakra szolgáltatott okot, mert a gyors, s hatalmas változást a megrogált szervezet nem vehette közönyösen. Most már azonban egészségi állapota türethet, s elég csendesen viseli magát, a nélkül, hogy csak sejtjen is, mi történik miatta kün a legtágasabb körben.

— Bécsváros tanácsának tegnapi ülésében számtalan aláírással ellátott indítvány tétetett, hogy a zárdák végképeni felfüggesztésére erőlyesen közreműködjék. — Kívánjuk, hogy Magyarország minden városa kövesse e példát.

Belföld.

** A pécsi izraelita templom szentelés e hó 22-én fényes ünnepélyességgel ment végbe. — A jelenvontak nagy számáról a P. L. is megemlékezik, mondván, hogy a hitközség 1000 vendég számára adott ki meghívó-jegyet, s a megye messzebb vidékéről is számos izraelita család jött be az ünnepélyre. Az avatási szertartások után diszlakoma következett, mely kedélyesen folyt le; a toasztok egymást érték, melyek közül a figyelmet leginkább leköték Löw Lipót toasztjai, amennyiben ezek nemcsak élcesek, hanem egyszerűsággal tanúságok is voltak, s a tisztés öregnek különösen tág történelmi ismeretere mutatnak. A lakomának még éjfélt után egy órákor sem volt vége.

** Borzasztó eseményről ír a „Tiszavi-dék” mely a napokban történt Nyiregyházán. Egy helybeli szakácsnő szegényelven törvénytelen anyaságát, megszületett csecsemőjét, — miután kegyetlenül meggyilkolta, — gödröt ásván eltemette; a test azonban alig levén egészen letakarva, a hullaszagra előjöttek a sertések, és ebek, melyek a holtestet kikaparván, annyira szétmarchangolták, hogy az egészből alig lehetett néhány szétronsolt tagot összeszedni. A gonosz anya elfogatott.

** Egy szombathelyi lakosnak neje a napokban egy veszettnek vélt eb által megmárt kis kutyát mosogatván, azon gondolatra jött, hát-ha saját magának is baja lehetne. Ennélfogva a kis kutyát a gyepmesternek átadván, ettől saját

maga részére orvosságot kért. Adott is az orvosságot, mitől azonban az asszony úgy felfúvódott, hogy, mint mondják, most is életveszélyben forog.

Külföld.

— A porosz sajtóharcz felől Ausztria ellen, a „Pester Lloyd”-naka következőket írják: „Azon nagy óvatosság a melylyel az osztrák részről a vöröskönyv összeállításánál jártak el, a porosz hivatalos lapokat még sem akadályozza, az osztrák-magyar politika oly módoni megtámadásában, hogy csaknem azt kell hinni, miszerint Berlinben csak alkalomra lestek, hogy a hírlapi harcokat Ausztria és Magyarország ellen újból megkezdjék. Ennek kapcsában megemlítjük azt is, hogy gróf Bismarck már hét hónap óta nem beszélt a berlini osztrák követtel, és még nem elég hogy Berlinben illedelmes dolognak tartják, az osztrák képviselővel nem érintkezni, de emellett még nagy hűhóval dicsekednek is azzal. Az majdnem egyenlő Ausztria szánászándékos insultálásával. Ez előjelek mind oda mutatnak, hogy Poroszország nem igen akar megállapodni a 66-ban elért eredményről, s a legközelebbi alkalmat felhasználandja arra, hogy Ausztria ellen újból fegyveres erővel felléphessen.

— A spanyolországi állapotokról a „Moniteur Universel” a következőket írja: „A spanyolországi sürgönyök a carlista pártívek nagy mozgalmáról beszélnek. A madridi herczeg néhány nap óta elhagyta Páris, s távollétét legmeghitebb barátai előtt is titkolni igyekezett. Bizonyosnak látszik, hogy álnév alatt érte el a spanyol határt, hol pártjának legbefolyásosabb embereivel jött össze. Az a hire, hogy egy Don Carlos elnökléte alatti hadi tanácsban eldöntetett, hogy a tett ideje itt van, s a határok mellett portyázó csapatok Spanyolországba betörjenek, s az összeesküdtek segélyével az éjszakai tartományokban, lázadást indítsanak, s azt az egész országban hirtelen elterjeszessék.” A mint már tegnapi számunk közölte, a zavargások meg is kezdetek, de a carlisták győzelmére alig lehet valami kilátás.

Legújabb.

— 30. honvéd törzstisztnak s jelentékeny számu főtisztnak előléptetési jegyzéke beérkezett Budára; a hivatalos lap több kinevezést hoz; kinevezetése után zászlóaljához osztatnak be. Közlebbi kinevezések a jövő hóban várhatók.

— Karczag város közbirtokossága, a külön, böző vallásfelekezeti iskolák számára 800. hold földet szavazott meg.

— A krakkói karmelita kolostorban számos titkos folyosó találtatott, melyek fentartották az összeköttést több férfi kolostorral.

Közigazgatás.

— Debrece ni kereskedelmi s iparbank-részvény árfolyama a pesti börzén: pénzben 105., áruban 110 ft.

Az ipartörvényjavaslat szerint mindenki — férfi és nő egyiránt üzhet ipart, egyszerű bejelentés mellett; csupán a rendőri felügyeletet szorosabban igénylő üzletekre nézve van megszorítás.

— Aratási eredmények. Zemlén s Veszprémmegyében kitűnő, Nagyikindán, Dunaszerdahelyen, Léván, Varasdon, Torzsán, Cservenkán, Félégházán, Ujvidéken, Székesfehérváron — csekély eredmény mutatkozik.

— Pesti árak július 28-án vámmázsnaként: buza 84 σ -tos 4 ft 30 — 4 ft 45 kr; rozs 78—79 σ -tos 3 ft 45 — 55 kr; kukorica 2 ft 25 — 30 kr.

— Kassa, jul. 28. Az élelmi szerek ára a következő: Egy latos zsemle 2 kr, 1 font abajdoz kenyér 5 kr, rozskenyér 4 kr, marhahus 24 kr, borjúhús 24 kr, bárányhús 16 kr, sertéshús 26 kr, szalonna 40 kr, szappan 30 kr, 1 tojás 2 kr, 1 iteze mák 22 kr, vaj 60 kr, sertésszir 46 kr, borsó 6 kr, lencse 6 kr, paszuly 6 kr, aszuszilva 8 kr, 6lBtt dara 10 kr, tatárka 7 kr; burgonya mérője 1 ft 20 kr, buza 3 ft 80 kr—4 ft 20 kr, kétszeres 3 ft 20 kr, rozs 2 ft 50 — 70 kr, sernek való árpa 2 ft 35 kr, árpa 2 ft 40 — 20 kr, zab 1 ft 90 kr—2 ft 3 kr, kása 5—5 ft 50 kr, kukorica 2 ft 50—70 kr.

Bécsi tőzsde jul. 29. cs. arany 5 93. ezüst 121.75

H I R D E T É S E K.

HENNEL M. I.
Debreczenben, főpiacz a Scheer-
féle ház alatt.

Ajánlja jól rendezett raktárát mindenemű női divatcikkeknél, darabárúknál, a legelső gyárakból a legkitünőbb minőségben, a lehető jutányos árak mellett.

Van szereném egyszerűsége tudatni a n. é. közönséggel, hogy a leginomább, valamint közönséges fehéreműveket, női, férfi és gyermek-ingekből mindig dúsan állított raktárt tartok, nem csak hanem megnevelésre egész menyasszonyi felszereléseket felvállalok, s a lehető leggyorsabban, jutányos árak mellett eszközök.

Főtörökvesem leendő az árak kitünő minősége, valamint azok jutányossága által a n. é. közönség pártolását minden tekintetben kiérdemelnem, alázatos szolgálója

Hennel M. I.

üzlete főpiacz Scheer-féle ház

16.—7—12

Első magyar **gépszij-gyár** francia **malomkő-raktár** és hozzá való műszerek.
Géphajtó szíjak és géphez való **bőrök**
Első magyar **gépszij-gyár** francia **malomkő-raktár** és hozzá való műszerek.

Géphajtó-szíjak

Ép darabokból a bel- és külföldi legjobbhoz bizonyított módszerek szerint készítve, akár varrás nélkül, csupán ragasztva és tönkölve, akár varrva, angol vagy német módszerint, mű- és vízi-malmok, vasgyárak, gőzgépek, esőplőgépek, ezükgépek, bányaművek, varrógépek számára, továbbá szíjbőrök, valamint más technikai célokra alkalmas bőrök, kocsi gyártók, szígyártók, bőrönd készítő, cipészek számára, továbbá varró- és fűző szíjak, foglaló, sima, összekötő csavarok s kulcsok, mindenemű malom műszerek, valamint esztrakák s cipők a hadsereg számára a legjutányosabb árakon kaphatók.

Éder testvéreknel

11-12

Pest, Zrínyiutca 2. sz. a.

Pályázat.

Berettyó-Ujfalu m. város **cserép- és téglagyárt** vállalkozás útján oly módon szándékozván létesíteni, hogy bizonyos ideit használat után a vállalkozó az összes gyári épületeket és felszerelvényt a M. város tulajdonában bocsássa át: a vállalkozni akarók felhivatnak zárt ajánlataikat bezárólag folyó év **augusztus hó 22-ig** alulírthoz intézve benyújtani s augusztus hó 22-én B.-Ujfalu község házában a pályázat eredményének ki hirdetése és esetleg a szerződés megkötése végett személyesen megjelenni; közülök annak adatván előny, ki a községlakosoknak törlesztésére cserépet és téglát ígér adni.

Kelt Berettyó-Ujfaluban július 18. 1869.

Papp Tamás,

főbíró.

36. 3-5

Arverési hirdetés.

A debreczeni váltótörvényszéknek f. évi márcz. 1-én 2089 sz. a. kelt végzése folytán ezennel közhírré tétetik, mikép a Hegedüs Károly esődtömege Imre Gábor mint felperes részére Leidenfrost Gyula mint alperestől 2500 forint váltói tartozás s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen: a kézi zálogletéteményezett 5 db 2700 ftos váltói tőkéről szóló, a Hegedüs Károly esődtömegebe bejelentve s megítélve levő activ követelés a helybeli kir. váltótörv. szék tárgyai terében f. é. júl. 30-dik napján d. u. 3 órakor nyilvános árverés útján készpénzítés mellett el fognak adatni. — Mire a venni kívánók meghívotnak.

Debreczen, júl. 26. 1869.

A váltótörv. szék kiküldött végrehajtó.

38. 5-5

Szerkeszti s kiadja: **Oláh Károly.**

Haszonbérihirdetés.

A Nánás város tulajdonához tartozó, **3 belső és 2 külső korcsma,** továbbá

2 mézárszék, az ital- és husmérési joggal,

az 1870. é. jan. 1-ső napjától, az 1872. évi decz. 31-ik napjáig terjedő 3 évre, e f. évi okt. 8-dik napján Nánás város közházánál a d. e. órákban, nyilvános árverés útján haszonbérbe adandók lévén: a bérleti kívánók az említett napon kellő bánatpénzzel ellátva, azon figyelemzetéssel hivatnak meg, hogy a haszonbéri feltételek a h.-nánási jegyzői hivatalnál bármikor megtekinthetők.

Kelt Nánáson, a városi közönségnek f. évi júl. 4-én tartott közgyűléséből.

35. 5-5

**A borsod-miskolczi
gőzmalomtársulat**

miután a vállalatot még egyszer oly nagyra kiépitni elhatározta, **magtárt és lisztraktárt fog építtetni,** minek folytán tudatja a **vállalkozni kívánó építőmesterekkel,** hogy az építkezési feltételeket, ugy szintén a terveket f. hó 15-től kezdve a vállalat irodájában megtekinthetik és írásbeli ajánlatokat **aug. 15-ig beadhatják.**

A választmány.

54. 3-5

**Leány-növelde
Késmárkon.**

Van szereném a t. ez. szülőkkel tudatni, miszerint Késmárkon a kor igényeinek megfelelő leány-növelde nyitottam. A felvételi feltételek következők:

Teljes ellátás- és kézimunkatanításért havonkint	18 ft.
Tanításért a tudományokban	2 „
„ franczia nyelven	2 „
Zongoratanításért hetenkint 5 órán	4 „
„ „ 6 „	8 „
Ruhaszabás- és készítéseért egyszersmindenkorra	5 „

A tanításban részt nem vevők csak 18 frot fizetnek havonkint.

Az iskolai év szeptember 1-én veszi kezdetét.

Kassa és Késmárk közt naponta közlekedik a gyorskocsi.

Bővebb tudósítást nyerhetni a szerkesztőségünel.

A t. ez. szülők pártfogásáért esd

Schneider Mária,

leány-növelde tulajdonos.

41. 2-7

Belgiumi szab. 10-10
Szekér-kenő
3 nagy éremmel kiütve.
Angol lackkátvány.
Fekete és vörös angol
patent asfalt-tetőlemez
hidraulikus
cement-mész,
GYPSEZ
és
tűzmentes téglák
jutányosan kaphatók
Stenzel Józsefnél
Pest, molnárutca 20. sz.

Hirdetmény.

Egy csupán 5 hóig használt, tökéletesen a hordozhatásra felszerelt

Garetféle esőplőgép
4 ló-erőre

a legjobb állapotban, kezeség vállalás mellett, örök áron jutányos feltételek mellett minden órában eladó.

Értekezhetni Stegmüller és Klekner vaskereskedésében Debreczenben.

37. 5-5

Eladó fekvő birtok.

Az új kertben a barom vására eső részen, mely igen czélszerű majorsági föld be rendezésére, mintegy 6 hold 1200 □ ölével és 20 □ öl,

részint szőlő, (120 kis cseber horra kilátással) részint luczernás és egy csinosan berendezett gyümölcsössels két pajtával és minden hozzá való edényvel el látva, szabadkézből eladó; értekezhetni a tulajdonos Csicsó Lajosnál. Hatvan utca 3408. szám alatt.

42. 1-5

Eladó ház.

Nagy-mester-utca elején 1371. sz. a. jókarban levő ház mely tartalmaz öt szobát, ket konyhát, kamarát és pinczét, a külső házutáni földdel együtt szabadkézből eladó. — Értekezhetni Borsí András tulajdonossal ugyanazon háznál.

43. 2-5

Debreczen. 1869. Nyomatott a város könyvnyomdájában.